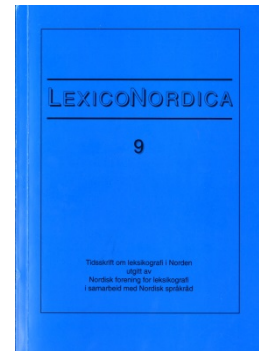

LexicoNordica

Titel: Engelsk stor ordbok
Forfatter: Dag Gundersen
Kilde: LexicoNordica 9, 2002, s. 219-228
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive>

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Dag Gundersen

Engelsk stor ordbok

Engelsk stor ordbok for begynnere. Engelsk-norsk / norsk-engelsk. 1. utg. 2001. Hovedredaktør: Espen Mellquist. Oslo: Kunnskapsforlaget.

ENGELSK STOR ORDBOK Engelsk-norsk / norsk-engelsk. 1. utg. 2000. Prosjektledere/hovedredaksjon: Petter Henriksen og Vibecke C.D. Haslerud. Redaksjonssjef: Øystein Eek. Oslo: Kunnskapsforlaget.

Both of the two dictionaries reviewed below are modern, well updated books. Neither of them shows a perfect consistency in its treatment of each source language as the target language of the other, but in sum the beginner's dictionary is good and the major one excellent.

Innledning

Begge ordbøker kalles "Stor ordbok". At en ordbok kalles "stor", er egentlig bare en kontrastiv beskrivelse av den i forhold til forlagets andre ordbøker eller andre forlags sammenliknbare ordbøker. Det er ikke et eksakt mål. For brukeren betyr det en påstand om at ordboka har den gode egenskapen å være innholdsrik. Og påstanden er sann for begge disse. *Nordisk leksikografisk ordbok* (1997: *håndordbok*) inndeler ordbøker etter omfang, og regner en bok på 50.000–100.000 oppslagsord og 600–1500 sider som en håndordbok, og en bok på 100.000+ og sidetall 1500+ som en storordbok. Som det blir understreket, er dette en meget grov og forsøksvis inndeling, og den går ikke inn på hva som ligger i "hånd-". Det bør være at boka kan brukes håndholdt, helst i én hånd, og ikke må legges på et bord, selv om *håndordbok* oversettes med "desk dictionary" på engelsk. *Engelsk stor ordbok* inneholder 217.000 oppslagsord og 522.000 oversettelser; den engelsk-norske delen er på 1210 sider og den norsk-engelske på 767. Den er utvilsomt både en stor ordbok og en storordbok. Den har stive permer, men en myk og smidig rygg som gjør det godt mulig å bruke den som "håndordbok", selv om det går lettest når den ligger på skrivebordet. *Engelsk stor ordbok for begynnere* er på 679 sider og har 30.000 (eller 40.000, se nedenfor) oppslagsord, uttrykk og eksempler.

Den er en håndordbok og har et omfang og en vekt (1 kg) som trolig er akkurat innenfor grensen av det som passer for barn. Jeg velger å omtale denne først.

Engelsk stor ordbok for begynnere

Illustrasjoner: Jeg starter med en uttalelse fra min konsulent på ordboka i bruk, Susanne, et lyst hode på 11 år. Hennes dom er nøktern, men overveiende positiv: ”Det var fine bilder i den, noen var litt morsomme også. Boken er for nybegynnere, og kanskje beregnet for mindre enn meg. Det var fint at det både sto fra ”English to Norwegian” og fra ”Norsk til engelsk”. Den har blant annet navn på kjente tegneseriefigurer og eventyrfigurer. Og så liker jeg at det er farger på bildene.”

Det er naturlig at barn legger særlig merke til tegningene, det er derfor de er der og er utformet slik de er, av voksne à la barn. Vi skal bruke litt plass på dem. Disse skriver seg fra den svenske *Norstedts första engelska ordbok*, som har vært grunnlaget for den norske utgaven, sammen med *Politikens Dansk Engelsk Ordbok [sic] for børn og andre begyndere* og *Politikens Engelsk Dansk Ordbog for børn og andre begyndere*. Norstedts har brukt samme type tegninger (men ikke disse) i sin *Norstedts första svenska ordbok*, også fra 2001. Det er et greit prinsipp å utnytte samme bildemateriale i flere lands oppslagsverker når det ville bli for dyrt å lage hvert sitt. En ulempe er det riktignok at utvalg og motiver må få et preg som ikke hele veien svarer til det mest aktuelle for land nr. 2 osv., bl.a. utelatelse av enkelte motiver, kanskje et Ibsen-portrett ved *author* eller *poet* i den engelske delen eller *dikter* eller *forfatter* i den norske. Tilsvarende er det for land nr. 1 hvis forlaget der alt under planleggingen tenker seg et mulig salg. Et ord som *flagg* egner seg ikke for illustrasjon i den nasjonale delen og har heller ikke fått det.

Hver bokstav begynner med en vignett, f.eks. D i form av en krum dame som skjeller ut en rett mann (det omvendte ville selvsagt vært helt uakseptabelt). Det ser ikke ut til at vignetten viser til et språklig poeng knyttet til et nærstående ord med vedkommende begynnelsesbokstav; det skulle da være, for D-en, ”*he is a damn fool*”, skjønt da heller ”*You are...*”. Jeg liker bedre en krum og en rett gymnast i *Norstedts Första svenska ordboks* D-vignett.

Vanligvis bør etter min mening også morsomme tegninger i lærebøker eller ordbøker ha et poeng med relevans til innholdet eller emnet, men det skal gjerne innrømmes at et relevant poeng her kan være å gi barna lyst til å se nærmere på boka. Og de tallrike tegningene i selve teksten er knyttet til et oppslagsord. Siden det er en ordbok for

begynnere, og altså også yngre enn elleve år, kan en spørre om enkelte tegninger er litt for avanserte, f.eks. *actor*: en skuespiller med en hodeskalle i hånden. Visst vet vi voksne hvor denne er fra, men det er ingen gjennomsnittlig skuespillersituasjon; eventuelt kunne den kanskje stått ved *monologue*. Under *parabol* i den norske delen ser vi en brudgom som bærer parabolantennen sin kjærlig over dørstokken mens bruden står igjen og ser tankefull ut. I *Norstedts Första svenska ordbok* gjør den derimot det den skal, tar inn signaler til huset den er montert på. Mindre fornøyeelig, men mer opplysende. Hovedinntrykket av tegningene er derfor at ”noen er litt morsomme også”, men krever at en eller annen svarer på hva de betyr.

Omteksten består bl.a. av brukernøkkel på innerpermen først og sist, uttale, oversikt over ordklasser og bruken av dem, ”organiseringen (så står det, ikke av de letteste ord!) av artiklene i ordboken”, forskjeller i britisk og amerikansk stavemåte, og en sikkert populær liste over norske navn på leker og eventyr- og tegneserieskikkelser med engelsk ekvivalent. Videre er det en minigrammatikk som mellomtekst mellom den engelske og den norske delen. I oppstillingen av ordklassene mangler artikkel, så det er bare ni. Det betyr ikke at redaksjonen følger *Norsk referansegrammatikk*s inndeling, som den store ordboka gjør, for i teksten videre, og i ordboksdelene, kalles artiklene artikler. ”Artikkel” kan dermed bety tre ting ifølge denne ordboka: 1 gjenstand, vare, 2 avisartikkel, 3 grammatisk artikkel, derimot ikke ”ordboksartikkel”; redaksjonen har glemt sin egen overskrift om ”organiseringen”. Det er en ikke helt ubetydelig glipp.

Foruten ”latinske” (som de litt misvisende kalles) ordklassebetegnelser er de tilsvarende norske tatt med, med parentes rundt de som er lite eller ikke brukt; f.eks. *substantiv* – navnord, men *verb* (gjerningsord), noe som er en overraskelse. Minigrammatikken i midten, dvs. foran den norske delen, gjentar enkelte ting i ordklasseavsnittet foran den engelske, f.eks. gradbøying av adjektiv, men går nøyere inn på aktuelle finesser i engelsk. Fordelingen av grammatikkstoffet på to steder må altså være gjort med tanke på hva en har mest bruk for før en går løs på hver av de to delene. En må bare ta til etterretning at det er gjort på en av flere mulige måter. Min konsulent hadde ingen mening om hvorvidt denne er den beste.

Utvalg, oppstilling, innhold, språkform: Ifølge forordet inneholder boka ca. 30.000 oppslagsord og uttrykk. Ifølge permen inneholder den ca. 40.000 oppslagsord, uttrykk og språkeksempler. Lest slik det står, kan dette bety 10.000 språkeksempler, og at ”eksempler” er noe annet

enn ”uttrykk”. En måtte i så fall helst tenke seg at ”uttrykk” har en generalisert form, de er ”døde”, mens eksemplene er i naturlig språk, ”levende”, eller at uttrykk er idiommer, dvs. semantiske helheter som ikke svarer til summen av enkeltdelens betydning, mens eksemplene er kollokasjoner, der betydningen har klar sammenheng med enkeltdelens betydning (*Nordisk leksikografisk ordbok*). Slik er det ikke. Jeg har ikke lest hvert eneste eksempel; men alle de jeg har lest, er ”levende”, noe som er det eneste riktige i en ordbok for barn.

Hvordan lemmaseleksjonen har foregått, er ikke opplyst; det har jo heller ingen interesse for så unge brukere bare de finner det de leter etter. Det står for øvrig ikke angitt *hvor* unge, annet enn ”begynnere” i tittelen og ”barn og unge” på bakpermen. Min 11-årige konsulent kan vel sies å høre til den midtre delen av en naturlig målgruppe fra ca. 6 til 16.

Siden boka er for norske brukere, er den engelske delen passiv (de engelske ordene skal leses og forstås) og den norske aktiv (de norske ordene skal skrives på engelsk). Det kommer bl.a. fram i en del nyttige oversiktstegninger, der de engelske, f.eks. *dog* og *food*, viser ulike hunder og matvarer med engelske betegnelser, mens de norske, f.eks. *bil*, *familie* og *farger og former* også gjør det samme og bare gir engelske ord. Det betyr at en bruker som ser på *familie*-bildet og vil ha bekreftet at *cousin* betyr mer enn ”kusine”, må slå det opp i den engelske delen, og det er greit nok forutsatt at det står der. Det gjør imidlertid ikke *siblings*, det vanskeligste ordet på *familie*-bildet, så her må brukeren legge sammen *brother* og *sister* og få en mistanke om at det er lurt å gå over til den norske delen og slå opp *søsken*. Og der står det ”siblings”, men *sibling* burde selvsagt vært oppslagsord i den engelske delen i alle fall, og dessuten fordi det er et entallsord, mens *søsken* bare brukes i flertall.

Oppstillingen av artiklene og deres enkelte deler er klar og oversiktlig, med utrykkede oppslagsformer.

Betydningsnumrene i den engelske og hvert uttrykk i den norske delen er tildelt hver sin linje, selv om det tar plass. Ifølge forordet er det brukt få forkortelser; jeg finner ingen. Så vel ordklasseangivelse som presiseringer av bruksområde er i full form av ordene, f.eks. ”*birdie* (barnespråk) pippip, (hverdaglig) liten fugl”. Alt dette er brukervennlig.

Ellers er det mye godt å si om ordutvalget, oversettelsene og eksempel materialet. Alt som gjelder sport og idrett, er utmerket dekket, likeså mye annet som en vet interesserer målgruppen – stjernetegn, mat og klær, skolefag osv., vel å merke i den utstrekning ordene har ekvivalenter. Encyklopediske oversettelser fins knapt. Av mat mangler

derfor *fårikål*, mens *lapskaus* er oversatt med ”ragout” (som mangler) og ”stew”, som jo er et videre ord, men vel det nærmeste en kommer. Fraværet av enkelte aktuelle norske ord betyr altså at ordet og det det betegner, ikke har noen motsvarighet i engelsk. Men brukeren kan jo ikke vite om dette er grunnen, eller om redaksjonen har ansett ordet som uaktuelt. *Noen* leksikonforklaringer kunne det vel vært gjort plass til. – Mens grammatikkdelene nok er utformet for den øvre delen av målgruppen, er oversettelsene så enkle og greie at også yngre barn bør kunne kjenne seg hjemme i ordartiklenes metaspråk.

Språkformen i boka er nærmest moderat bokmål, fornuftig gjennomført når det f.eks. står *mottaker* og ikke *mottager*, men ikke, etter min mening, når det bare står *frem(-)* og ingen henvisning fra *fram*. En kan ikke vente at barn, og heller ikke alle voksne, innser at det er den andre valgfrie formen de må slå opp når den de tenker på først, ikke står der.

Av bøyingsformer i den norske delen er former med markant avvik fra oppslagsformen tatt med i den utstrekning redaksjonen har funnet det nyttig for den engelske oversettelsen: *var* av *være*, *heller – helst*, *større – størst*, men ikke avlyds- og omlydsformer som *skrev* og *fant*, *bøker* og *gjess*. En må vel akseptere at dette er et plass-spørsmål, og i den engelske delen er slike former godt representert.

Når det gjelder behandlingen av de to ordboksdelene i forhold til hverandre, er det en del å sette fingeren på. Boka skal ikke kritiseres for at den ene delen mangler ord som er mindre leksikaliserte enn det tilsvarende ordet i den andre, f.eks. at engelsk *junior* er oversatt med ”tredjeårsstudent”, som mangler i den norske delen. Men når *slim*, ”slanke seg”, er med, så skal ikke det norske verbet mangle som oppslagsord, som det gjør; det er minst like aktuelt (”Som 14-åringer begynner nesten halvparten av norske jenter å slanke seg”, *Aftenposten* 10.8.2002). Eller: *cocksure* = ”skråsikker, selvsikker”; *skråsikker* = ”cocksure” – bra så langt, men: *selvsikker* = ”self-confident, self-assured” – hvor ble det av ”cocksure”? Eller: *sløyd* = ”woodwork”; *woodwork* = ”2 snekkerarbeid, trearbeid”, men ikke ”sløyd”. Fraværet kan ikke skyldes at britiske og amerikanske elever ikke har noe som likner sløyd, for i *Engelsk stor ordbok* er *woodwork* = ”sløyd” (bl.a.) og *sløyd* inndelt i både ”woodwork” og ”carpentry” om tresløyd og ”metalwork” om metallsløyd. – Det har ingen hensikt her å jakte på mer av dette, men det bør redaksjonen, med henblikk på å gjøre ordboka enda bedre i 2. utgave.

Konklusjon: Det er ikke lett å lage en god ordbok for barn og unge. Målgruppen er under mer eller mindre obligatorisk utdanning og

omfatter derfor et bredt spekter fra små Einstein-er til brukere med lesevaner. Den danske tittelen "...for børn og andre begyndere" er av typen ren fisketur og altfor vid selv om deres ordbok kanskje ikke er det. Alt i alt synes jeg den norske redaksjonen har kommet godt fra jobben selv om det fins potensial for enkelte forbedringer.

Engelsk stor ordbok

Med sine 1210 + 767 store, 3-spaltede sider med små (7,5 pkt), men klare og godt leselige typer er *Engelsk stor ordbok* (fra nå av *ESO*) et mektig verk, Kunnskapsforlagets flaggskip blant fremmedspråklige ordbøker, som forlaget har grunn til å være stolt av. Ca. 60 medarbeidere har vært i arbeid med den, og sporene etter "medarbeidere med spesialkompetanse", som det heter i forordet, er tydelige overalt. Målgruppen er beskrevet på omslaget som "brukere som trenger engelsk i profesjonell sammenheng, eller som ønsker en omfattende ordbok hjemme."

Rettskrivningen er moderat bokmål, med rimelig hensyn til hvilke som er mest utbredt blant valgfrie former på norsk (det er jo på norsk vi har dem). Av og til er redaksjonen etter mitt syn litt for forsiktig; *farynx*, *larynx* og *pixel* er i bruk, men det er også de offisielle eneformene med -ks-, som godt kunne vært valgt.

Forord, rettleiding: Forordet gjør på en mønstergyldig klar måte rede for ordbokas kilder, redigeringen, henvisningsprinsipper, språkform og grafiske virkemidler, alt på én side. Det er godt gjort. Én grunn til at det har latt seg gjøre, er at uttalereglene, som er detaljerte og ganske vriene fordi de, så langt de går, følger IPA, humant nok gjentas i bunnen av hvert legg (to og to sider). Noen annen rettleiding utenfor artiklene selv gis ikke. Det er ingen forkortingsliste; den er unngått fordi "de få forkortelser som er brukt, skal være intuitivt forståelige". Det er greit for "subst.". "Konj.", f.eks. ved *men*, betyr ikke konjunksjon i tradisjonell mening. Dette kommer fra *Norsk referansegrammatikk*s ordklasseinndeling, der konjunksjon erstatter sideordnende konjunksjon. "Subjunksjon" er skrevet fullt ut; det erstatter underordnende konjunksjon, men også det utryddede relative pronomenet *som*. Det andre merkbare innslaget fra referansegrammatikken opptrer som "determ.", f.eks. ved det som før het artikkel

og for de fleste fremdeles gjør det: *en, den* osv. Det kunne nok fortjent både full form (*determinativ*) og nærmere forklaring. ”Determ.” er jo ikke bare artikler, men også eiendomspronomen (*min*), demonstrativt pronomen (*denne*), ubestemt pronomen (*noen*), tallord (*tolv(te)*) og enkelte adjektiver (*egen*) – jeg tar med ett eksempelord for hver av de utskiftede kategoriene, som nok er ”dead, but won’t lie down” på lenge ennå i grunnskolen og videregående, for ikke å snakke om blant folk flest. Her kommer en ikke langt nok med å være ”intuitiv”. Det er ingen tvil om at dette har vært et stort dilemma for redaksjonen selv om den ikke sier noe om det. Den har heller ikke tatt med alt; påstedsadverb er fremdeles adverb og *å* infinitivsmærke. Min hensikt er ikke å anfekte referansegrammatikkens inndeling (ikke her), men å etterlyse større pessimisme hos ordboksredaksjonen med hensyn til hvor mange som vet hva den går ut på.

En kunne også ønske seg noen ord om alfabetiseringen. Den er tegn for tegn, som naturlig er i ordbøker. Det gjør at hvis en f.eks. ser på verbfraser, som er i to eller flere ord og plassert under verbet, må en være oppmerksom på at substantiveringer av slike har bindestrek (*come-on*) eller skrives i ett (*takeover*) og dermed er blitt ett ord og står på sitt eget alfabetiske sted, til dels ganske langt unna. Det er tre spalter mellom *come on* og *come-on*. Det er mye av dette i engelsk; en eller annen har sagt at ”any word can be verbed”, men en kan like snart si at ”any verb can be nouned”. Redigeringen er selvsagt helt riktig, men en må vite det.

Lemmutvalget: Ordboka er allmennspråklig, men tar hensyn til at skillet mellom allmennspråk og fagspråk ikke er skarpt. Allmennspråket får daglige tilsig av fagspråk gjennom alskens faktastoff i mediene. En viss vandring fra allmennspråk til fagspråk skjer også, bl.a. med mønster i amerikansk. Der kan man gjøre seriøse termer av ganske dagligdags allmennspråk; når så tross alt noen av disse blir oversatt til norsk, dukker f.eks. *juletre* opp som oljeterm fordi det er oversatt fra *Christmas tree*. *ESO* har fått med dette. På den annen side skjer det også en uheldig overføring fra amerikansk til norsk ved at amerikanske ord norvagiseres grafisk eller utstyres med norsk affiks og slippes løs ukritisk i hastverkspreget fagstoff der en kan lese at oljen renner gjennom en konduite. Jeg er glad over at *ESO* har *conduit* = ”rørledning” og omvendt, og at den ikke ”er komfortabel med” noe som helst.

Som en sjekk på hvor oppdatert boka er på nyere fagspråk innenfor en allmennspråklig ramme, har jeg gjennomgått Norsk språkråds liste ”På godt norsk – avløserord”. Gjennomgangen gir et meget godt

resultat, både ved at de fleste aktuelle ord er kommet med, og ved at redaksjonen har vist moderasjon i ikke å ta med de mer forsøksvise eller løsslupne avløserne – ”bilbås” (car port), ”nydebut” (comeback), ”øyeblyant” (eyeliner) osv. De er ikke i allmenn bruk, og en ordbok som denne kan ikke være misjonær for dem, om det ellers kunne være ønskelig at noen var det. Blant de få ordene jeg savner, er *backslash*, ”omvendt skråstrek”, *empowerment*, ”myndiggjøring” og *outsourcing*, ”utkontraktering”, der avløserordene er nokså godt innarbeidet og bør kunne brukes ”i profesjonell sammenheng” nå. Et aktuelt ord som mangler, er *anglosaksisk*, tidligere sjeldent og = *angelsaksisk*, men nå godkjent av Språkrådet om engelsk pluss amerikansk, altså ”engelsk-språklig”; det kunne vært betydning 3 av *Anglo-Saxon*. Det ville vært nyttig for redaksjonen å ha gjort bruk av Språkrådets nyordslister, med bl.a. et dusin belegg på *menneskeskapt*, en enklere ekvivalent til *man-made* enn ”laget av mennesker, forårsaket av mennesker...”.

Fra den nærmest motsatte sektor kan vi se på tabuord, ”four-letter words”, særlig ord for genitalier og bruken av dem. Her har man tatt skrittet fullt ut. En desto mer påfallende lakune i denne fyldige dokumentasjonen er det at det kvinnelige hovedord, brukt i oversettelsen av *cunt* og *pussy*, glimrer ved sitt fravær i den norske delen. Hvordan er det mulig? – Om ikke annet viser det at man ikke har prøvd seg på å snu den engelske delen ved utarbeidelsen av den norske.

Et tredje område det er morsomt å se nærmere på, er sjargongaktige ord og uttrykk. Fra noen måneders sett og hørt har jeg notert disse tre: *to whistle Dixie* ”kaste bort tiden” – det står! *cherry on the cake* ”toppen på kransekaken” – det står! *don't rain on my parade* ”ikke ødelegg opplegget mitt” – det står ikke, men to av tre er bra.

Norsk og engelsk del i forhold til hverandre: Vi skal se på to sider ved dette: a) hvordan ordboka jamfører fenomener i de to språkene, og b) hvilken konsekvens redaksjonen har oppnådd i sin behandling av samme språklige enhet i de to delene. Som eksempel på det første ser jeg på ubestemt artikkel eller ikke i fraser og eksempler, og bindestrek eller ikke i orddannelse. Under a^2 ville det vært nyttig med et par eksempler av typen *he wrote the book as a protest against slavery*, med artikkel, ”han skrev boka som protest mot slaveri”, uten artikkel. Når det gjelder bruk av bindestrek, sammenskriving eller atskilt skrivemåte, som er ulik i de to språkene og vanskelig, er boka meget bra i sin intensjon. Men det må sies noe om resultatet under vurderingen av konsekvens.

Konsekvens er vanskelig i en så stor ordbok, og selv om konsekvensfeil må påtales, kan en føle med redaksjonen og være lettet over

ikke å høre til den. F.eks.: Under *mill* står ”*run of the mill* gjennomsnittlig, middels, konvensjonell”. Som eget ord i R finner man ”*run-of-the-mill adj.* (med uttaleangivelse) ordinær, vanlig, alminnelig, middelmådig, gjennomsnitts-”. *Car port* er i to ord som engelsk oppslagsord, *carport*, oversatt ”carport”, i ett ord som norsk. Under *velstående* står bl.a. ”well off” og ”well-off person”; det mangler som oppslagsord, så en kan ikke vite om ulik bruk av bindestreken er en redaksjonell inkonsekvens eller en faktisk forskjell på predikativ bruk uten og attributiv med.

Når en oversettelse i det ene språket mangler som oppslagsord i det andre, kan en tenke seg at det er regnet som mindre leksikalisert eller mindre aktuelt i det språket hvor det mangler. Det kan tenkes at *seigniorage* ”slagskatt” er mer aktuelt i engelsk enn *slagskatt* ”seigniorage”, som ikke står, er i norsk. En kan også tenke seg at dette oftest burde slå til i norsk, siden den norske, aktive, delen er såpass mye mindre enn den engelske, passive. Men jeg har inntrykk av at slike fravær er nokså likelig fordelt. *Xanthene* = ”xantan” står, *xantan* = ”xanthene” står ikke. *Slam* = ”mud” og *boreslam* = ”drilling mud, mud” står, *drilling mud* mangler, og under *mud* mangler ”boreslam, slam”.

Oversettelser og forklaringer: Helhetsinntrykket er at oversettelsene er meget godt gjennomtenkte og så nær det ekvivalente og idiomatiske som det er mulig å komme innenfor ordbokas språklige ramme. ”Come as a bolt from the blue” er vel det nærmeste en kan komme til ”komme som julekvelden på kjerringa”, selv om det folkelige perspektivet ikke blir med.

Også når en søker svar på det alltid aktuelle spørsmålet om noe ”går an”, får en gode svar. Kan *look at* brukes = *look upon* = ”betrikte”? Ja. Kan *that* brukes om personer? Ja. Kan *they* ha entalls referanse for å skrive kjønnsnøytralt? Ja. Kan *den/det andre* hete ”the other” (ikke bare ”the other one”)? Ja.

Encyklopediske definisjoner, kalt ”forklaring”, er brukt der en direkte motsvarighet mangler i engelsk. F.eks.: *radarpar*: ”two players who play well together (*lagspill*), two people who work especially well together and form a good team, *omtr. dss. double act (hverdagslig)*”. Dette er utmerket. En sjelden gang stusser jeg: *spin doctor*: ”(*hverdagslig, nedsettende*) *forklaring*): profesjonell talsmann, f.eks. en politiker eller et firma, som fremstiller alt fordelaktig”. Merriam Webster’s Collegiate Dictionary på Internett synes å være mer presis når den kaller det ”a person (as a political aide) responsible for ensuring that others interpret an event from a particular point of view”. Men resultatet blir kanskje det samme i praksis. De fleste forklaringene er i

alle fall utmerkede, med hyppige spor etter medarbeiderne med spesialkompetanse. Hvor ellers finner en i en engelsk-norsk ordbok forklart forskjellen på ”run-in” og ”run-on” i en tekst?

Konklusjon: Det er en gammel anmeldersport å si at det og det ordet mangler, og helt har jeg ikke unngått den. Men som konklusjon skal vi legge til grunn det som ordboka inneholder, og det er i sannhet omfattende, og i det store og hele ypperlig behandlet.

Litteratur

Bergenholtz, Henning/Ilse Cantell/Ruth Vatvedt Fjeld/Dag Gundersen/Jón Hilmar Jónsson/Bo Svensén 1997: *Nordisk leksikografisk ordbok*. Oslo: Universitetsforlaget.

ENGELSK STOR ORDBOK Engelsk-norsk / norsk-engelsk. 1. utg. 2000. Prosjektledere/hovedredaksjon. Petter Henriksen og Vibecke C.D. Haslerud. Redaksjonssjef: Øystein Eek. Oslo: Kunnskapsforlaget.

Engelsk stor ordbok for begynnere. Engelsk-norsk / norsk-engelsk. 1. utg. 2001. Hovedredaktør: Espen Mellquist. Oslo: Kunnskapsforlaget.